

dij

LAUDÁCIÓ

Tisztelt díjazott, kedves vendégek és kollégák!

TMinden évben rettenetesen nehéz egyetlen embert kiválasztani, hiszen számos kivételes teljesítmény születik a múzeumokban, kiállítások, kötetek, restaurátori eredmények, egy intézmény átalakítása, arculatának megújítása, a régés-régi állandó kiállítás újragondolása, egy épületrekonstrukció megvalósítása – mind lényegesen több elismerést és figyelmet érdemelne, mint amennyiben részesül. Nekünk azt az egyet kell kiválasztani, amelyik a mi megítélésünk alapján kivételes, egyedi, és jelképezi mindazt, amiért a *MúzeumCafé* kiadója, szerkesztőbizottsága és szerkesztőse létrehozta ezt a díjat: felhívni a figyelmet valami jelentősre, példának állítani a példa nélkülít, kiemelni és szimbólummá emelni egy olyan eredményt, amely az ország bármelyik intézményében megszülethet, mégis csak itt, ennek az embernek a munkája révén jött létre. Nehéz választani, de mégis mindig hamar sikerül. Nem tudom, mekkora meglepetést okozunk azzal, hogy az idei *MúzeumCafé Díjat* Kelbert Krisztinának adjuk. Bizonyára nagyobbak azoknak, akiknek nem volt módjuk megtekinteti a Savaria Múzeum *Fényérzék/Személyes*, illetve *Szemtől szemben* című kiállításait, és nem foghatták a kezükbe a szombathelyi zsidóság múltjára vonatkozó kutatások eredményeit összefoglaló vaskos kötetet. Mindenki más minden bizonnyal elfogadja és egyetért velünk.

¶ Sokat gondolkodtam azon, hogy Kelbert Krisztina mennyire volt kivételezett helyzetben, amikor megálmodta és létrehozta ezeket a tárlatokat, megírta és megszerkesztette a kötetet. Hiszen tudjuk, hogy a fővárosi múzeumoknak talán könnyebb olyan programokat létrehozniuk, amelyek megtalálják a támogatót, a közönséget, a média és a szakma figyelmét. Szombathely nincs ebben a kivételezett helyzetben,

lehetősége nem több és nem kevesebb, mint a többi megyei hatókörű városi múzeumnak, a rendelkezésére álló terekkel, gyűjteményekkel, munkatársakkal, anyagi háttérrel és fenntartói szándékkal. Ahol ez a verseny (ha beszélhetünk ilyenről, a közönségért, a figyelemért, a támogatásért folyó versenyre gondolok) eldőlt, az az egyéni teljesítmény, a vezető, a kutató, a muzeológus szándéka, kreativitása, állhatatossága, ambíciója, ami képes kitartani a cél eléréséig, a sokszor hosszú ideig, olykor évekig dédelgetett terv megvalósításáig.

¶ Díjazottunk nem volt kivételezett helyzetben, amikor néhány évvel ezelőtt egy, a múzeum gyűjteményébe fél évszázada bekerült fotóhagyaték feldolgozásába kezdett. Amikor eldöntötte, hogy a Knebel-hagyatékra támaszkodva kibontja Szombathely 20. századi történetét, azon belül pedig nagyobb hangsúlyt fektet a város polgárosodását nagy mértékben előmozdító zsidóság sorsára, tudhatta, hogy az előtte álló feladat jóval több annál, mint amennyit a munkaköre megkövetel, szellemi és fizikai értelemben is ki kell lépnie annak az intézménynek a keretei közül, amelyik támogatása nélkül nem valósulhat meg a kiállítás, nem születhet meg a kötet, nem folytatható a kutatás. De melléálltak intézmények, mindenekelőtt a Savaria Múzeum, amelyik megteremtette ennek a kutatómunkának a környezetét, anyagi és szakmai hátterét, így egy darab ebből a díjból a múzeum minden munkatársának és kitüntetetten vezetőjének, Csapláros Andrea igazgatónak is jár. Melléállt a hitközség és a város, így díjazottunk helyzete mégis kivételezetté vált, nem érdemtelenül. Melléálltak a családok, a leszármazottak, a visszaemlékezők, a történetmesélők, a városlakók, akik úgy őrizték meg az adatokat és történeteket, hogy a közelmúltig azt gondolták, sosem lesz módjuk, lehetőségük elmondani, nem marad utánuk mind ebből semmi.

¶ Kelbert Krisztina pályája elején azért váltott a régészetről a történettudományra, mert kutatóként a személyiség, a személyesség érdekelte. Kiállításai nem terhelnek adatokkal, egyéniségek, karakterek jelennek meg, a tekintetből, az öltözetből, a testtartásból úgyszólván következtethető a jellem, a státusz, az élethelyzet, a városi hierarchiában elfoglalt pozíció. A *Fényérvék/*

Személyes az álmok városát mutatta be, nyüzsgő főteret és csendes parkokat, egymás mellett, egymással szimbiózisban élő felekezeteiket, társadalmi csoportokat, modern nagyvárost, amelyben a személyes kapcsolatok még makacsul tartanak, de a modernitás minden vívmányát elfogadják és beépítik az életükbe. A *Szemtől szemben* kiállítás még beljebb lép a város lakó intim világába. Az arcok mögötti történetek pedig a kötetben rajzolódni ki, nem csak Szombathely zsidóságáé, hanem a modernizálódó Szombathelyé, ahol egykor élt Berger Gyula fűszerkereskedő, Weltner Samu, aki női divatáruházat vitt, és ahol a Fodor és Báder kereskedőház és Heimler Gyula bőrkereskedése működött. Asszonyok, akik részt vettek az élhető város megteremtésében: a kozmetikai szalon vezető Günsberger Ella, a gyógyszerész Geist René, a gyermekgyógyász Spitzer Erzsébet, és Heumann Lilly, aki mozgásművészeti csoportot szervezett. A vidéki zsidóságot szinte teljes létszámban elhurcolták a vész korszak idején, tizedük tért csak vissza, de többségük nem maradhatott, nem volt kiért, nem volt miért. Kevés ennyire szomorú, lelkiileg megterhelő munka létezhet egy történész-muzeológus pályáján, mégis minden történet, ami a kötet második felében olvasható, fel-emelő, és erőt ad az olvasó számára.

- ¶ A vidéki múzeumok gyűjteményei felbecsülhetetlen értékű lehetőségeket rejtnek. És minden kutató kivételezett helyzetbe kerülhet, ha felismeri mindezt.
- ¶ Visszagondolva az eddigi hét díjazottra, nyugodtan mondhatom, hogy sosem választottunk rosszul, minden döntésünk megalapozott, indokolt és vállalható. Bár az alapításkor meghatározott kritériumoktól eltértünk néhányszor, attól biztosan nem, hogy kétségtelen és vitathatatlan teljesítményeket díjazunk. Ebbe a sorba tökéletesen beilleszthető Kelbert Krisztina elismerése. Gratulálunk, és sok erőt kívánunk a további munkájához!

Gréczi Emőke

Szilágyi Lenke felvétele

